

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

Бідний Є. М.,
*аспірант кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
I курс, I група*

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНИЙ СПІР ЩОДО НАРАХУВАННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ» КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄСПЛ

Проблематика та актуальність розуміння митних спорів як поняття зумовлена тим, що виконання митними органами своєї фіскальної функції, з однієї сторони, відіграє важливу економічну роль, а з іншої – в цій сфері часто має місце превалювання вказаної функції над правами фізичних і юридичних осіб. Як результат, захист таких прав у судовому порядку є найефективнішим. При цьому, для ефективного вдосконалення механізму захисту та відновлення порушених прав необхідним є не тільки належне застосування норм законодавства, а й комплексне теоретичне розуміння базових понять у митній сфері. Так, поняття митного спору у вітчизняній правничій доктрині досліджене низкою науковців і як результат – напрацьовані підходи до тлумачення цього поняття. Усталеною є пропозиція В. Реви розуміти митний спір як правові відносини, що відзначаються присутністю конфлікту між державою в особі посадових осіб митних органів, які адмініструють митну справу, та приватними особами (фізичними чи юридичними) на предмет взаємних прав і обов'язків під час оскарження публічно-владних рішень, дій або бездіяльності, які вирішуються адміністративним чи судовим шляхом [1]. Якщо тлумачити поняття митного спору щодо нарахування і сплати митних платежів і при цьому керуватися дедуктивним методом дослідження, то на думку автора, це правовідносини, які формуються внаслідок виникнення юридичного конфлікту у сфері нарахування та справляння митних платежів, між приватними особами та органами митної служби, стосовно суб'єктивних прав та обов'язків, з приводу рішень, дій чи бездіяльності органів митної служби у сфері нарахування та справляння митних платежів.

Проте такі підходи, будучи логічними та обґрунтованими, тим не менш, потребують удосконалення. З точки зору судового права, під час подальшої розробки понятійно-категоріального апарату у митній сфері, бажано керуватися, передусім, нормами міжнародного права та практикою Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). На важливості позицій ЄСПЛ для українських правничих реалій неодноразово наголошено у доктрині, зокрема, О. Шевчуком. Тим більше, що відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції», Україна повністю визнає обов’язковою і без укладення спеціальної угоди юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції [3]. Так, у сфері митних правовідносин уже доволі хрестоматійним для української судової практики стало Рішення у справі «ТОВ «Полімерконтейнер» проти України» (Заява № 23620/05) від 24.11.2016 р. На нього доволі часто посиляються у наукових статтях та дисертаційних дослідженнях фахівці у галузі митного права і митного судочинства. Автору видається необхідним звернути також увагу на те, що ЄСПЛ у цій справі, тлумачачи її обставини, наголошує на тому, що неправомірні дії митних органів України відносно заявника стали порушенням ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року – «мало місце втручання у мирне володіння майном підприємства-заявника» [4].

На думку автора, ця відсилка до положень міжнародного законодавства та фундаментального права людини на власність є важливою в частині розуміння сутності митних спорів, у тім числі й особливо, тих, що стосуються нарахування та справляння митних платежів. Це можна пояснити тим, що в разі факту зловживання з боку митних органів під час нарахування та справляння мит, акцизного податку, податку на додану вартість, визначення коду УКТЗЕД, коригування митної вартості товарів фактично відбувається перевищення матеріальної вимоги-претензії з боку держави стосовно товару, який перебуває не в її власності, а у власності фізичної або юридичної особи. Таким чином, неправомірне нарахування та надмірна сплата митного платежу – це об’єктивне посягання та порушення права власності у широкому його розумінні.

На переконання автора, вітчизняна доктрина та нормотворення поки що неналежним чином враховують міжнародне право та практику ЄСПЛ під час удосконалення тих чи інших правових інститутів. У той же час,

окремі науковці вже мають сміливість стверджувати, що дослідження практики Європейського суду з прав людини у сфері митних відносин дозволяє зробити висновок про те, що в Україні набирає ваги прецедент як джерело права. Незважаючи на належність національної правової системи до континентальної правової системи, рішення ЄСПЛ займають все важливіше місце у юридичній практиці та прямо впливають на прийняття публічно-владних і судових рішень [5, с. 161].

Згадане вище рішення ЄСПЛ є далеко не єдиним у частині позову до держави Україна стосовно порушення процедури нарахування та справляння митних платежів. Доцільним є навести також Рішення ЄСПЛ «Серков проти України» (Заява №39766/05) від 07.07.2011 р. Воно стосувалося оскарження сплаченої суми податку на додану вартість під час імпорту належних заявнику товарів. Скаржник вимагав повернення сплаченого ПДВ і стверджував, що його діяльність підпадала під дію спрощеної системи оподаткування, передбаченої чинним на той час Указом Президента. Він зазначав, що відповідно до ст. 11 Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва» спрощена система оподаткування передбачала заміну податків і зборів єдиним (уніфікованим) податком. Він також заявляв, що відповідно до пункту 6 Указу Президента платник єдиного (уніфікованого) податку звільняється від сплати ПДВ. Натомість національні суди відмовляли заявнику в задоволенні позову як необґрунтованого, зазначивши, що принципи, встановлені ст. 11 Закону про мале підприємництво, не могли застосовуватись до ПДВ. ЄСПЛ постановив, що «стягнення із заявника ПДВ було незаконним у контексті статті 1 Першого протоколу до Конвенції» [6]. Як бачимо, ЄСПЛ знову зафіксував фактичне порушення з боку держави України права власності заявника.

На думку автора, систематичні порушення прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з боку митних органів, а також національних судів пов'язані з недостатнім усвідомленням на рівні правничого світогляду положень ЄСПЛ та практики ЄСПЛ в контексті тлумачення тієї шкоди, яка завдається державою приватним особам у митних правовідносинах. Тому здається доцільним і належним гармонізувати національне законодавство з міжнародним правом у частині розуміння митного спору щодо нарахування та справляння митних платежів та закріпити у національному законодавстві дефініцію, згідно з якою, це правовідносини, які формуються внаслідок виникнення юридичного конфлікту у сфері нарахування та справляння митних платежів, між приватними

особами та органами митної служби, стосовно суб'єктивних прав та обов'язків, з приводу рішень, дій чи бездіяльності органів митної служби у сфері нарахування та справляння митних платежів, які *потенційно можуть обмежувати чи іншим чином порушувати право власності приватних осіб* (курсив – авт.).

Що стосується гармонізації практики національних судів у частині митних спорів щодо нарахування і справляння митних платежів, то автор погоджується з точкою зору В. Кривенка про необхідність закріплення у процесуальному законодавстві України положення про процедуру попереднього узгодження рішень національних судів із рішеннями ЄСПЛ, взаємний обмін правовими позиціями з метою уникнення порушень ЄКПЛ [7, с. 36].

Список використаних джерел:

1. Рева В. В. Поняття і сутність митного спору як виду публічно-правового спору. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 1 (22). Том 5. Ч. 1. 2018. С. 124–127. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1-5_2018/part_1/30.pdf
2. Shevchuk, O. (2023). Human Right to Access Public Information: The Experience of Ukraine and the Practice of the ECtHR. (Укр.: Право людини на доступ до публічної інформації: досвід України та практика ЄСПЛ) O. Shevchuk, O. Drozdov, V. Kozak, A. Vyltsan, O. Verhoglyad-Gerasymenko. *Hasanuddin Law Review* 9, no. 2 (2023): 155–167. DOI: 10.20956/halrev.v9i2.4396
3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів №2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. №475/97-ВР. Редакція від 13.03.2006. *Офіційний вісник України*. 1997. №29. Стор. 11.
4. Рішення у справі «ТОВ «Полімерконтейнер» проти України» (Заява №23620/05) від 24.11.2016 р. *Офіційний вісник України*. 2017. №98. Стор. 243. Ст. 3028.
5. Лемеха Р. І. Практика Верховного Суду та Європейського суду з прав людини у сфері правового регулювання митних відносин. *Юридичний бюлетень*. Вип. 14. 2020. С. 153–162. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/14/21.pdf> (дата звернення: 24.03.2025).
6. Рішення у справі «Серков проти України» (Заява №39766/05) від 07.07.2011 р. URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_%201%20protokol/SERKOV.pdf (дата звернення: 24.03.2025).
7. Кривенко В. В. Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та забезпечення виконання рішень Європейського

суду з прав людини при вирішенні справ адміністративної юрисдикції на національному рівні: роль, функції Верховного Суду України. *Вісник Верховного Суду України : офіційне науково-практичне видання*. Київ, 2012. № 11 (147). С. 31–36.

Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності О. М. Шевчук

Божко А. В.,
аспірант 2 курсу кафедри права
Приватного вищого навчального закладу
«Європейський університет»,
Адвокат

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА АДВОКАТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Умови воєнного стану, в яких тривалий час функціонує наша держава, закономірно відобразилися на всіх без виключення її сферах і загострили питання захисту прав та свобод громадян. Його належне забезпечення входить до кола відання різних державних і недержавних інституцій, вагоме місце серед яких відведено адвокатурі та її представникам – адвокатам. Численні міжнародні стандарти наголошують на особливій ролі адвокатів у суспільстві, заснованому на повазі до верховенства права. А Європейський суд з прав людини послідовно сповідує свою усталену позицію про важливу роль адвокатів у здійсненні правосуддя, елементами якої є «особливий характер адвокатської професії» [1], а також «стримана, чесна та гідна поведінка/професійна діяльність адвоката» [2].

Виклики, зумовлені повномасштабною війною, спонукали адвокатську спільноту, як і представників інших сфер діяльності, до різних ініціатив та проєктів, які загалом не властиві адвокатам в умовах мирного часу. Так, у пресі та науковій літературі можна зустріти чимало інформації про всілякі заходи благодійного характеру, які реалізують представники адвокатури, що спрямовані на підтримку колег і громадян України, допомогу (фінансову, матеріально-технічну, організаційну,

Фідря Ю. О.

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ДИСЦИПЛІНАРНИХ
СТЯГНЕНЬ СТОСОВНО СУДДІ 133

Хотенець П. В.

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПРО ДІАЛЕКТИКУ СУДОВОЇ
ТА ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ 138

Хотинська-Нор О. З.

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ІНСТРУМЕНТАРІЮ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ
УКРАЇНИ..... 140

Храпенко О. О.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА:
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ 142

Шевчук О. М., Євечук О. І.

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД З ПИТАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ:
АНАЛІЗ ОКРЕМИХ РІШЕНЬ ЄСПЛ 146

СТУДЕНТИ ТА АСПІРАНТИ

Афанасьєва В., Машаро О.

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ
ДО СУДОВОЇ СИСТЕМИ 151

Басюк Ю. М.

ЕТИЧНІ МЕЖІ ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ
МЕРЕЖАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 154

Бєляєва К. О.

ДОВІРА ДО СУДУ В УКРАЇНСКОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ 159

Бідний Є. М.

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНИЙ
СПІР ЩОДО НАРАХУВАННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ
ПЛАТЕЖІВ» КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄСПЛ 162

Божко А. В.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА АДВОКАТА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ 166

Бондар Аліса

ПРИНЦИП ДОБРОВІЛЬНОСТІ ШЛЮБУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД 169